

Mesélj egy kicsit arról, hogyan kerültél a színházhoz?

Hosszú történet. Édesanyám barátnője, Moll Lovász Rózsa (nyugalmazott ügyelő, szerk. megj.) épp ment nyugdíjba, ő szerette volna, hogy odamenjek helyette ügyelőként dolgozni. Beajánlott a színház igazgatójának, Tompa Gábornak, én fölmentem egy beszélgetésre, és megegyeztünk, hogy megpróbáljuk. Ez 2000-ben történt. Mivel édesapám (Nagy Dezső, színész) 35 évig dolgozott a Kolozsvári Magyar Színházban, előzőleg is sokat jártam színházba.

Akkoriban tudtad már, hogy mi az ügyelő dolga?

Volt fogalmam róla, de persze bele kellett tanuljak. Még most is tanulom. Kezdetben mindent meg kellett mutassanak. Ebben a szakmában mindig valami újat kell megtanulni és alkalmazni, hiszen mindig új rendező jön más-más helyről, más elképzeléssel, más igényekkel. Mindenkinek megvan a saját rendszere, és te el kell magyarázard nekik az itteni színházi rendszert.

Konkréten miből áll az ügyelő munkája?

Az ügyelő – magyarul előadásvezető – levezet egy színházi előadást. Ahogy a nevében is benne van, az ügyelő ügyel: összefogja az előadásban dolgozó emberek munkáját, a műszaktól a színészekig. Az ügyelő jelen van a próbákon, végig ott van a rendező mellett. Megérti, hogy a rendező mit és hogyan szeretne, és ugyanúgy, ahogy a színészek megoldják a dolog művészi oldalát, az ügyelő megoldja a technikai részét.

Bármilyen problémájuk, kérésük adódik, a rendezők elmondják nekem, és én közvetítem az illetékeseknek – vagyis a bútorosoktól a zsinórosig és a díszítőktől a hangosítóktól a világosítóig mindenkinek. Például, hogy hogyan kell beússzon egy hangfelvétel, vagy milyen hangereje legyen, milyenek legyenek a fények stb. Hogyha van a produkcióban rendezőasszisztens, akkor a rendező rajta keresztül kommunikál veled, ha nincs asszisztens, akkor közvetlenül veled beszél. Aztán az ügyelő továbbadja az információkat, így születik meg az előadás.

Te hol tartózkodsz egy előadás alatt?

A színpad jobb oldalán van az ügyelői fülke, onnan látom, hogy mi történik a színpadon. Mindig kell figyelni: tudnod kell, bármi történik előadás közben. Hangosbmondón keresztül szólok a színészeket és a műszakot. Régebben az ügyelő fényjelekkel kommunikált pl. a zsinórpadon dolgozó zsinórossal, ma már a walkie talkie-t használjuk inkább.

Mostanra van jó pár év ügyelői tapasztalatod...

2000-ben elkezdtem, és két és fél évet voltam a színháznál. Akkor úgy gondoltam, hogy ez nem éppen nekem való dolog. Adódott egy másik lehetőség, és anyagi okok miatt inkább azt választottam, egy magáncégnél dolgoztam 7 évig. Persze, végigvittem az előadásokat, vagyis továbbra is ügyeltem az én előadásaimat – az utolsó a Dybbuk volt. Ez nem olyan munka, hogy fogod a kalapot és mész... amíg műsoron van egy darab, be kell menni és le kell ügyelni. Az igazgató azt mondta: ha bármikor szükségem van egy munkahelyre, csak szóljak, mert nem nekem való ücsörögni egy magáncégnél egy pult mögött napi 8 órát...

És a színház neked való?

Ez labilis dolog, van, amikor úgy érzem, hogy igen, máskor meg úgy, hogy nem. Ha jól sikerül egy próbafolyamat, és a színészeket látom, hogy van sikerélményük, az felemelő érzés. Akkor az ember érzi, hogy van értelme a munkájának, nemhiába túlórázott, nemhiába mérgeződött. Viszont ha megnézem a jegyeladást, és azt látom, hogy hét jegy van eladva egy száz férőhelyes stúdióelőadásra, akkor elszomorodom, és kicsit fölöslegesnek érzem ezt a munkát. Persze, a színészek teljesítményét nem szabad befolyásolja a nézők száma. Ők hét nézőnek is ugyanolyan intenzitással kell játszaniuk, mintha telt ház lenne.

Viszont nagyon össze tudok veszni azokkal az emberekkel, akik megkérdeik tőlem, hogy „milyen jó előadás van most a színházban, mert úgy hallottam, hogy csak rossz előadások vannak”, miközben 25 éve nem jártak színházba. Ilyenkor elborul az agyam: jöjjenek el, nézzék meg, és utána legyen véleményük.

Említetted, hogy elveszi a kedved, ha nincs érdeklődés az előadások iránt. Mi az, ami a munka során a legnagyobb kihívást szokta jelenteni?

A legfontosabb kihívás az, hogy eleget tegyünk a rendező kéréseinek. Persze, gyakran nem pont úgy valósulnak meg a dolgok, ahogy ők szeretnék, hanem kisebb-nagyobb különbségekkel. Az a lényeg, hogy a rendező végül meg legyen elégedve, és elfogadja a színház által ajánlott variánst. Hiába szeretné például, hogy a színpadon legyen 28 kocka, ami tetszés szerint le-fel mozog gombnyomásra, ha erre nincs technikai megoldás, vagy ha nem engedheti meg magának a színház.

Melyik a kedvenc szakaszod egy próbafolyamat során?

A bemutató utáni időszak, mert addigra már minden kialakult, és mindenki tudja, hogy mi a feladata. Ebben a fázisban már nincs olyan sok gond. Addig mindig akadnak különböző megoldandó helyzetek, amik vagy könnyűek, vagy nehezebbek. Ha egy asztal lába eltörik – és remélhetőleg nem a bemutató napján... –, azt megjavítják a színház asztalosműhelyében. Viszont, ha pár zenei bejátszást kell kicserélni közvetlenül a bemutató előtt, vagy egy újat beilleszteni egy jelenetbe, akkor lehet, hogy arra egy próba nem elég, de nem biztos, hogy van idő többre. Persze, mindig megoldódnak a dolgok, de vannak nehéz helyzetek.

Stresszes munkának neveznéd az ügyelést?

Ez mindig függ a rendezőtől és a próbafolyamat hangulatától. Ha például a rendező nem tudja, hogy mit akar, akkor a színészek is ingerültebbek. Fontos, hogy az ember mindig megpróbálja mindenkit megérteni, főleg a művészeket. Hiszen mindenkinek megvan a joga ahhoz, hogy a saját nézőpontját tartsa a legfontosabbnak. Emellett pedig a színészeknek nagyon nehéz feladatuk van. Minden alkalommal új szöveget kell megtanulniuk, új szerepbe kell bújniuk. Ez nem egy olyan típusú munka, amelyben az ember fejleszti magát egy bizonyos szintig, és ott megáll. Nem szalagmunka: a munkájuk folyamatos tanulással jár, emiatt nagyon nehéz. Mindenkinek családja van, és a munka, a család, a színpadi szöveg és cselekvés – mind egyformán fontos... Nem egyszerű. Én nem lennék képes erre.

Az ügyelőnek elsősorban a rendező érdekeit kell szem előtt tartania. De mi történik, ha konfliktushelyzet alakul ki rendező és más alkotók között?

Általában a rendező érdekeit kell képviselni: az ügyelő a rendező miatt van ott. Ha a rendező azt mondja, hogy most 20 órát fogunk próbálni, akkor 20 órát fogunk próbálni.

Nincsenek konfliktusaim emiatt, a színészek nagyon jól tudják, hogy én egy csepp vagyok a tengerben. Ezzel nagyon tisztában vannak.

Előfordul, hogy gyomorideggel mész be dolgozni?

Igen, ha a rendező nehéz ember, akkor van bennem egyfajta negatív érzélem, és érzem, hogy ez nincs rendjén. Mert épp az lenne a lényeg, hogy normálisan megértsd, hogy mit várnak el, és amilyen gyorsan lehet, próbáld megoldani a dolgokat. Ha eleve gyomorideggel mész be, nem tudsz gyorsan, operatívan reagálni. Egy produkció két hónap alatt le kell zajlódjon, nem várhatunk heteket egy probléma megoldására. A színházban általában minden a tegnapi kellett.

Melyik a legbonyolultabb előadás, amelyben jelenleg dolgozol?

Technikailag? A Mértéket mértékkel, mivel nagyon sok a változás: forog a díszlet, havazás, vetítés van benne, függönyök le-fel mozognak stb.

És melyik volt a legnehezebb próbafolyamat, amelyben részt vettél?

Erre a kérdésre inkább nem válaszolnék. De talán az a legnehezebb, amikor több rendező van egy próbafolyamatban, és mindegyikük mást szeretne. Ha az ember egymásnak ellentmondó utasításokat kap, nem tudja eldönteni, hogy kire hallgasson. Hogyha az egyik rendező azt mondja, hogy valami „nem kell”, a másik hogy „kell”, a harmadik meg azt, hogy „lehet, hogy kellene fog, még gondolkodom rajta”, az ember végül teljesen összezavarodik.

Van kedvenc előadásod? Akár ügyelőként, akár nézőként.

Nézőként a Ványa bácsi tetszik nekem a legjobban. Amikor először láttam, három napig meg voltam hatódva tőle. Főleg a technikai megoldások tetszettek, hogy ennyire kihasználták a teret. Amikor a végén leengedték a csillárt, nagyon meg voltam illetődve. Azt mondják, minden csoda három napig tart, én is három napig voltam a Ványa bácsi hatása alatt. Bármikor szívesen megnézem az előadást.

Melyik volt a kedvenc próbafolyamatod? Ki volt az a rendező, akivel a legszívesebben dolgoztál?

Én véletlenül kerültem be egy Vlad Mugur-előadásba, az így van, ha így tetszikbe. Azt a próbafolyamatot szerettem a legjobban. Vlad Mugur egyből így kezdte: „Figyelj ide, én egy nagyon szigorú ember vagyok, és sokat kiabálok, de te soha ne félj tőlem. Hagyd, hogy kiabáljak, elmúlik. Te csak bólogass, minden megoldódik. Én már öreg vagyok, de azért jó ember vagyok.” Így mutatkozott be nekem. Nagyon sokat kacagtunk a próbafolyamat alatt, vicces ember volt. Volt egy mottója: „Hagyjuk a dumát, hagyjuk a dumát, térjünk a tárgyra!” Az előadást ketten ügyeltük László Jutkával. Bonyolult produkció volt, sok technikai változással, és Mugur szerette, ha minél többen vagyunk a próbán: legyen mellette hangosító, világosító és több ügyelő. Neki az volt a fontos, hogy megértsd pontosan, hogy mit szeretne, és miért szeretné éppen azt: azaz milyen hangulatot szeretne megteremteni, amit a nézőnek feltétlenül érzékelni kell. Mindig szeretettel emlékszem vissza rá.

Van olyan ügyelő, akit jónak tartasz, akitől tanulni tudsz?

Mindegyik ügyelőtől tanultam, akivel együtt dolgoztam a Kolozsvári Magyar Színháznál: Moll Lovász Rózsa, László Jutka, Borsos Levente. A mai napig is tanítanak. Van egy idős ügyelő bácsi, Héjj János, akit fesztiválon ismertem meg, és nagyon szimpatikus. Ő a Vígszínháznál dolgozik. Bármikor le lehet ülni vele kávézni és megbeszélni vele a dolgokat, elmeséli, hogy mi volt ezelőtt húsz évvel. Nagyon nyílt ember, és látszik rajta, hogy érdekli a munkája. Ő az ügyelést különleges szakmának tekinti, amit 30 éve űz.

Szerinted fontos, hogy egy ügyelő szeresse a színházat?

Annyiban fontos, hogy meg kell tudni érteni, hogy miért csinálják a többiek a munkájukat úgy, ahogy, hogy mi miért fontos nekik. Muszáj megérteni, hogy ha például egy színész azt kéri, hogy egy pohár pontosan ilyen vagy olyan legyen, azt miért kéri. Nemcsak a néző szemszögéből kell gondolkodni – vagyis hogy néz ki egy bizonyos tárgy –, hanem a színészből is: megnézni, hogy hogyan kell bánni a színésznek azzal a tárggyal, milyen legyen a fogása, súlya stb. Meg kell érteni az okokat, mert minden miattuk megvan az azértje... és fordítva.

Összességében jó szívvel tudnád ajánlani másoknak ezt a szakmát? Vagy inkább lebeszelnéd róla az érdeklődőket?

Mindig az adott produkciótól függ, hogy mennyire érzi jól magát az ember abban a pillanatban. Néha nem rajongok a dolgokért, máskor meg azt mondom, hogy jól választottam, és jó helyen, jó időben vagyok. Ez változó. Nem mondhatom azt sem, hogy ez egy életre szóló dolog, de azt sem, hogy hiba volt eljönni a színházba dolgozni. Mindenkinek a saját bőrén kellene megtapasztalnia, hogy szereti-e vagy sem. Ki kell próbálni.

Kategória: Nézőtér

Denumire autor: Biró Eszter

Látó Szépirodalmi Folyóirat